

Prof. dr hab. Sławomir Czarnecki
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego
w Bydgoszczy

Recenzja w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Panu dr Karolowi Nepelskiemu w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej: sztuki muzyczne, na podstawie postanowienia Rady do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie z dnia 28 marca 2022 r.

Dr Karol Nepelski od lat prowadzi bardzo szeroko i intensywnie swoją działalność artystyczno-naukową. Jest aktywnym kompozytorem, twórcą około 40 kompozycji kameralnych i około 13 symfonicznych. Zapraszany jest też często do prowadzenia wykładów na różnych uczelniach zagranicznych, jak np. we Włoszech, Niemczech, Francji, Norwegii, Czechach, Ukrainie, reprezentując swoją macierzystą Katedrę Kompozycji AM w Krakowie. Jest także organizatorem różnych projektów edukacyjno-artystycznych i warsztatów z dziedziny muzyki współczesnej przeznaczonych dla różnych środowisk, np. dla dzieci i młodzieży (projekt „Obudź Polskę”), koncerty rodzinne z Filharmonią Łódzką, czy koncerty dla osób niepełnosprawnych w 3-letnim cyklu „Przewodnicy zmysłów”. Także ciekawy autorski pomysł popularyzujący sztukę współczesną „aXes. Triduum Muzyki Współczesnej”, który odbywał się w latach 2011-2015.

To bardzo cenna działalność mająca wręcz znamiona misji, charakteryzuje nieprzeciętną osobowość dr K. Nepelskiego, wrażliwego na problem umuzykalnienia społeczeństwa, na ukazywanie roli muzyki w kulturze.

Drugim polem działalności dr K. Nepelskiego, to komponowanie muzyki, która jest zintegrowana z innymi dziedzinami sztuki, tworząc rodzaj spektakli muzycznych, jak Solaris, Elektra, Gargantua i Pantagruel, kameralna opera „Ptasiek”, różne instalacje czy performence’y, gdzie następuje ścisła korelacja między dźwiękiem i słowem, ruchem i światłem, między semantyką a emocją. Ta działalność była dla Habilitanta polem doświadczalnym dla jego muzycznej twórczości autonomicznej, co do której, jako kompozytor, przywiązuje najpoważniejszą rolę.

W okresie ostatnich 12 lat zajmuje się zagadnieniem fenomenu tzw. przeżycia estetycznego. Nawiązuje tu niewątpliwie do rozważań Romana Ingardena, ale myśli swoje kieruje dalej, do najnowszych nurtów współczesnej estetyki zwaną „neuroestetyką”. Dziedzina ta, łącząc psychologię, fizjologię i neurologię, próbuje uchwycić moment pobudzenia ośrodkowego układu nerwowego prowadzący właśnie do wywołania przeżycia estetycznego u odbiorcy sztuki. Dr K. Nepelski stara się implementować owe założenia w swoich kolejnych utworach, takich jak: Neurosymfonia na wielką orkiestrę symfoniczną, Aistetic Symphony, czy Psychoacoustic Models, która to kompozycja przedstawiona jest jako główne dzieło w przewodzie habilitacyjnym.

To utwór na orkiestrę symfoniczną o czasie trwania 7 minut. Jest jednorodny w zamyśle, choć kompozytor wyróżnia dwa, jak to określił, motywy. Podstawą pierwszego są wątki linearne, podstawą drugiego są układy pulsacyjno-rytmiczne. W swoim komentarzu kompozytor odsyła nas do usłyszenia dźwięków natury, które były bezpośrednią inspiracją kompozycji. Zwłaszcza do śpiewu ptaków – swoiście zaadaptowanego. Koncepcja śpiewu ptaków jest tu bardzo oryginalna, zupełnie inna niż i Oliviera Messiaena. Kompozytor osiąga ten efekt poprzez rozbicie wątków melodycznych na różne, często skrajne rejestry, co przy znakomitej instrumentacji, stwarza wrażenie przestrzenności i spoistości brzmienia harmonicznego. Habilitant bardzo precyzyjnie organizuje materiał dźwiękowy. Buduje konstrukcje z różnych układów interwałowych, co wpływa na jakość warstwy harmoniczej i melodycznej. W celu uzyskania brzmień łagodnych, buduje je w oparciu o diatonikę. Pojawiający się kilka razy zestaw dźwięków cis-e-fis (str. 1,6,14 i 15 partytury), przy zdwojeniach oktawowych daje ciąg interwałów kwarty, kwinty, sekundy/nony oraz tercji/seksty i decymy. Brzmienia soczyste uzyskuje przez budowanie akordów z nawarstwiających się tercji, często wykorzystując nawet wszystkie 12 dźwięków (początek kompozycji). Ostrość brzmienia stwarza układ złożony z septym, a także septym, kwart i trytonów (str.20, 23-25 partytury). Niewątpliwie Habilitant odnosi się do dzieła „Harmonia teoretyczna” Macieja Zalewskiego (1972), do harmonii strukturalnej poruszanej w tym traktacie, a także do jej praktycznego zastosowania np. przez Witolda Lutosławskiego.

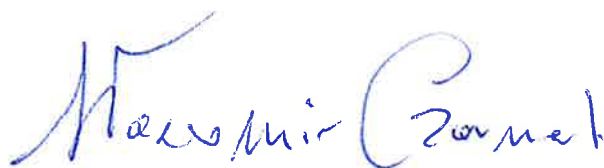
Szkoda, że Habilitant w swoim autoreferacie nie dokonał jakiegś, choćby krótkiej, autoanalizy formalnej i strukturalnej swojej kompozycji. Rozumiem, że uznał, iż partytura jest na tyle klarowna, że nie wymaga dodatkowego autorskiego opisu.

Trzeba stwierdzić, że przedstawione dzieło „Psychoacoustic Models” jest zwarte formalnie, wręcz skondensowane. Dużym jego walorem jest bardzo wyrafinowana i subtelna instrumentacja. Napięcia emocjonalne i ich rozładowania dają poczucie naturalnej percepcji przebiegu muzyki, poczucie obcowania z pięknem dźwiękowym, z pięknem całej dość oryginalnej warstwy harmoniczej.

Konkluzja:

Dzieło „Psychoacoustic Models” na orkiestrę symfoniczną świadczy o znakomitym warsztacie kompozytorskim dr Karola Nepelskiego.

Stwierdzam więc, powołując się na art.221 ust. 4 i 5 Ustawy z dnia 10 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, oraz Dz.U. z 2022 r. poz.574, że dr Karol Nepelski spełnia wymagane warunki do nadania mu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej: sztuki muzyczne.

Prof.dr hab. Sławomir Czarnecki

Warszawa, 19 maj 2022